

מחוסר זמן במצורע ויולדת

(תגובה למאמרו של הרב אריה כץ, עליית זבה טבולת יום להר הבית,
בגיליון כ"ד)

כתבו התוס' בזבחים (ה ע"א ד"ה עולתה) דילפינן חטאת ועולה של יולדת מחטאת ועולה של מצורע, דגילה הכתוב דאם עשה עולה תחילה כשרה מ"והעלה", כדאיתא בפרק תמיד נשחט (פסחים נט ע"א); ואי לא קרא ד"והעלה" דמכשר, היה פוסל בכל מקום מטעם דיש מחוסר זמן לברביום, שאמר הכתוב להקריב חטאת קודם לעולה, עיי"ש. והיינו שאם לא היה פסוק במצורע שבדיעבד אם הקדים עולה לחטאת הרי זה כשר, היה זה פסול משום מחוסר זמן. וצריך בירור מדוע באמת אין פסול של מחוסר זמן במצורע ובחטאת יולדת.

ונראה לבאר בג' דרכים:

א. תוס' במנחות (ה ע"א ד"ה ואי אין) כתבו שרק במצורע נחשב מחוסר זמן במה שלא הגיע זמן טהרתו, ולא במחוסרי כפרה.

ב. הגר"ח כתב שבעולה לא שייך מחוסר זמן, שהרי אם נוריד את השם חובה הלא היא באה בנדבה. ולכאורה נראה בביאור דבריו, דיש לחקור אם קרבן חובה ונדבה הווי שני שמות או שם אחד, ומחדש הגר"ח דהווי שם אחד. וכן הוכיח הגר"מ זמבה זצוק"ל מתוס' הרי"ד (ביצה כ ע"א) שבעולת ראייה לא שייך מחוסר זמן כיוון ששם עולה נוהג כל השנה, והיינו דהווי שם אחד. ועיי' 'משאת המלך' שדן בדבריו. ועיי' עוד מנחות (מח ע"ב) שנחלקו אם לומדים שלמי חובה משלמי נדבה, ומבאר החזו"א שם שנחלקו אם הווי שני שמות או שם אחד.

ג. עיי' שיטה מקובצת (מנחות ד ע"ב אות כ"ב) שחטאת יולדת לא באה לכפר אלא להכשיר, ומדחטאת מכשרת עולה מכפרת. ולפ"ז קשה מדוע ביולדת קודמת החטאת לעולה משום שמקודם מביאים את הפרקליט ואחר כך הדורון, הלא כאן אין החטאת מכפר? וראיתי בתוס' (זבחים ז ע"ב ד"ה ריצה) שהקשו כן וכתבו שלא חילקה תורה. עכ"פ לפי זה יש לומר שזהו רק לכתחילה, אבל בדיעבד לא שייך פסול של מחוסר זמן ביולדת, כיוון שבעצם העולה צריכה לבוא קודם החטאת. ולפי זה בכל קרבנות המכשירים יש לומר כן, וכמו שכתבו התוס' שאם העולה לא דורון קל-וחומר שהחטאת; ולהנ"ל יש לומר דהווי כולדת, שמזה שהעולה מכפרת – החטאת מכשרת. (אמנם יש לדון בתוס' נזיר (יח ע"ב ד"ה רבנן) ששמע שהפסוק "וכפר עליו" מתייחס גם לחטאת וגם לאשם).

ועיין תוס' זבחים (צ ע"א ד"ה למקראה) שיש מצווה להקדיש עולת יולדת לפני החטאת. וצ"ב מאי שנא. ולהנ"ל מובן, שביולדת העולה מכפרת והחטאת מכשרת, כדאיתא ב'שיטה מקובצת' (מנחות ד ע"ב), ולכן יש מצווה להקדיש את העולה קודם.

ועיין יבמות (עה ע"א) שיוולדת הותרה מכללה שיש לה דם טוהר. והקשה הרשב"א שתלוי במחלוקת בנדה אם יולדת הווי מעיין אחד או שניים.

ואולי יש לומר פירוש מחודש בגמרא, דהנה תוס' בפסחים (צב ע"א ד"ה ואמר) כתבו שיוולדת מותרת ליכנס במחנה לווייה שנאמר "ואל המקדש לא תבוא". והקשה בני הרב שמואל נ"י מנזיר (דף מה ע"א) שמחוסר כיפורים אסור במחנה לווייה, וצ"ל שגזרת הכתוב היא ביולדת שמתרת. ואולי לפי זה יש לומר שזו כוונת הגמרא שמתרת להיכנס למחנה לווייה. וזה גם הביאור בתוס' שם שבתרומה לא צריך ב' פסוקים כיוון שלא מחוסרת כפרה, ותמה ה'ערוך לנר' מהו החילוק, ולהנ"ל מובן.

ועיין עוד 'אבני נזר' (יו"ד, תנא) שנחלק עם שו"ת 'תורת חסד' ממתי מותר ליכנס למחנה לווייה – אם לאחר שלושם ושלוש ימי טוהר או מייד לאחר ז'; ובתוס' הרשב"א (פסחים צב) מפורש שמתרת מייד אחרי ז'.

ומבני הרב ברוך נ"י שמעתי שלמרות שיוולדת נקראת טבולת יום ארוך, הדין של טבול יום נגמר אחר ז' ואחר כך מתחיל דין של טבול יום של מחוסר כיפורים. וזה הביאור בתוס' יבמות (ז ע"ב ד"ה רבי יוחנן) שטבול יום ומחוסר כיפורים ביחד חמור יותר.